

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mráčky a soudkyň Michaely Bejčkové a Kateřiny Štěpánové v právní věci žalobkyně: **E. K.**, zast. advokátem JUDr. Bc. Michalem Březovjákem, Školní 3362/11, Zlín, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, Na Poříčním právu 1, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 14. 10. 2020, čj. MPSV-2020/187746-924/3, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 31. 5. 2023, čj. 32 A 2/2021-79,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobkyně JUDr. Bc. Michalu Březovjákovi, advokátovi, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši **1 573 Kč**, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Úřad práce České republiky – krajská pobočka ve Zlíně rozhodnutím ze dne 15. 7. 2020 snížil žalobkyni dávku příspěvku na živobytí z 3 860 Kč na 2 490 Kč měsíčně ode dne 1. 7. 2020 v souladu s § 44 odst. 7 písm. b) a § 24 odst. 1 písm. f) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Úřad práce zjistil, že žalobkyně nesplnila v měsíci červnu 2020 žádnou z aktivit, nedoložila žádné další aktivity pořádané v součinnosti s Úřadem práce ČR ani žádné další možnosti uvedené v § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, na jejichž základě by jí nebyla částka živobytí v měsíci červenci 2020 snížena.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, které žalovaný rozhodnutím ze dne 14. 10. 2020 zamítl a rozhodnutí úřadu práce potvrdil.

[3] Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně žalobu, kterou krajský soud v záhlaví označeným rozsudkem zamítl.

[4] Proti rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost. Namítla, že napadený rozsudek i rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné. Konkrétně uvedla, že žalovaný se nevypořádal s námitkami stěžovatelky, že nebyla poučena o poklesu dávky na existenční minimum, žalovaný neodůvodnil ani ukončení správního uvážení –

tolerance neplnění podmínek z důvodu vyhlášení nouzového stavu v rámci opatření souvisejících s COVID-19.

[5] Podle stěžovatelky žalovaný ani neodůvodnil, že stěžovatelka měla ztížené podmínky při plnění aktivit a jiných možností podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Stěžovatelka je nemocná, nemá telefon, televizi ani kontakt s okolním světem. Stěžovatelka je vyloučena z možnosti zvýšení příjmů vlastní prací. Tím se žalovaný zabýval pouze obecně a formalisticky.

[6] Stěžovatelka namítla, že nebyla úřadem práce poučena o nutnosti opět aktivně plnit podmínky pro ponechání částky živobytí ve výši životního minima. Záznamy telefonických hovorů ve spise jsou neprůkazné. Sama stěžovatelka si těchto hovorů není vědoma, přičemž ani protokoly o ústním jednání nemohou dostatečně osvědčit její náležité poučení. Podle stěžovatelky nelze přijmout ani argument, že příspěvek na živobytí pobírala dlouhodobě a byla si vědoma podmínek jeho vyplácení. O ukončení nouzového stavu se stěžovatelka nemohla dozvědět ani z úřední desky úřadu práce nebo z jiných zdrojů, neboť trpí poruchou zraku a sluchu.

[7] Stěžovatelka nesouhlasí s tím, že její nezařazení do pracovní rehabilitace či nezřizování veřejné služby městem Bystřice pod Hostýnem není pro posuzovanou věc relevantní. Krajský soud uvedl, že to nebyly jediné možnosti splnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Stěžovatelka nebyla zařazena do pracovní rehabilitace v důsledku pochybení správního orgánu.

[8] Stěžovatelka navrhl, aby NSS zrušil výrok I napadeného rozsudku, kterým byla zamítnuta žaloba, a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení

[9] Žalovaný se domnívá, že kasační stížnost je nepřijatelná. V napadeném rozsudku krajský soud vše podrobně vysvětlil a jeho závěry mají oporu ve spisech. S napadeným rozsudkem žalovaný souhlasí a odkazuje na své vyjádření k žalobě.

[10] Ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, se NSS po posouzení přípustnosti kasační stížnosti zabývá otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). Není-li tomu tak, soud ji odmítne jako nepřijatelnou (viz usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS, a ze dne 16. 6. 2021, čj. 9 As 83/2021-28, body 11-12, č. 4219/2021 Sb. NSS).

[11] Kasační stížnost je nepřijatelná. NSS neshledal žádné pochybení krajského soudu, které by v této věci založilo přijatelnost kasační stížnosti.

[12] NSS se nejprve zabýval námitkou nepřezkoumatelnosti. K otázce nepřezkoumatelnosti rozhodnutí viz např. rozsudky NSS ze dne 18. 10. 2005, čj. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS, ze dne 8. 4. 2004, čj. 4 Azs 27/2004-74; a ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS). Nepřezkoumatelnost není projevem nenaplněné subjektivní představy stěžovatelky o tom, jak by soud měl ve věci rozhodnout či jak podrobně by měl rozsudek odůvodnit. Nepřezkoumatelnost představuje objektivní

pokračování

překážku, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí (srov. rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2017, čj. 3 Azs 69/2016-24). NSS konstatuje, že v projednávané věci se krajský soud zabýval všemi žalobními námitkami, vzal v potaz všechny podstatné skutečnosti a rozhodl v souladu se zákonem. K jednotlivým námitkám nepřezkoumatelnosti se NSS bude zabývat níže v textu, neboť se prolínají s věcnými námitkami, které stěžovatelka uplatnila.

[13] Podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi *částka živobytí osoby činí u osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 kalendářních měsíců, částku existenčního minima; zvýšení částky živobytí podle § 25 až 28 této osobě nenáleží. Toto ustanovení se nevztahuje na osobu*

1. u které se nezkoumá snaha zvýšit si příjem vlastní prací (§ 11 odst. 3),
2. s nárokem na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci,
3. výdělečně činnou, která má z této výdělečné činnosti příjem ve smyslu aktivity podle § 3 odst. 1 písm. a),
4. invalidní ve druhém stupni,
5. vykonávající veřejnou službu v rozsahu alespoň 20 hodin v kalendářním měsíci, nebo osobu, která se prokazatelně účastní na projektech organizovaných prostřednictvím krajské pobočky Úřadu práce, anebo
6. které výkon veřejné služby, výdělečná činnost nebo účast na projektech organizovaných prostřednictvím krajské pobočky Úřadu práce nebyly nabídnuty

[14] Zákon o pomoci v hmotné nouzi váže výši částky živobytí na vybrané osobní charakteristiky žadatelů. U osob, které pobírají příspěvek na živobytí déle než šest měsíců a nespádají do privilegovaných skupin, zákon vyžaduje jisté vlastní úsilí směřující ke zlepšení jejich sociální situace. V případě, že toto úsilí nevyvíjí, sníží se jim částka živobytí na úroveň existenčního minima. Zákon o pomoci v hmotné nouzi je nastaven tak, že osoby dlouhodobě odkázané na dávkový systém motivuje k samostatné aktivitě, a to právě víceúrovňovým odstupňováním výše příspěvku na živobytí. Stát objektivně neaktivním osobám do budoucna garantuje již pouze dávku ve výši existenčního minima. Práceschopným osobám, které bez dobrého důvodu nevykonávají veřejnou službu, aktivně neusilují o zvýšení své kvalifikace ani nejsou pracovně aktivní, zákon tedy garantuje jen nárok na příspěvek na živobytí ve výši existenčního minima. To znamená, že i v případě, kdy osoba nesplní žádnou z podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, neztrácí nárok na dávku, ale dávka je jí pouze snížena (rozsudky NSS ze dne 7. 10. 2021, čj. 4 Ads 77/2021-25, bod 21 a 24, ze dne 28. 4. 2022, čj. 6 Ads 367/2020-29, bod 38, 39 a 42, a ze dne 13. 7. 2022, čj. 6 Ads 298/2021-38, č. 4375/2022 Sb. NSS, bod 18).

[15] Pokud chce dotčená osoba docílit zvýšení dávky živobytí, musí iniciativa vzejít z její strany. Není povinností správních orgánů zkoumat, proč určitá osoba není nositelem některé ze stanovených charakteristik anebo proč nevykonává určitou činnost (rozsudky NSS ze dne 28. 4. 2022, čj. 6 Ads 367/2020-29, bod 43 a 44, a ze dne ze dne 13. 7. 2022, čj. 6 Ads 298/2021-38, č. 4375/2022 Sb. NSS, bod 17 a 21).

[16] Stěžovatelka dlouhodobě pobírá dávku pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, tj. déle než 6 měsíců. Posuzována je samostatně a je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání a byla uznána osobou zdravotně znevýhodněnou. V minulosti již byla stěžovatelce částka na existenční minimum snížena. Dne 1. 7. 2020 byl se stěžovatelkou sepsán protokol o ústním jednání, během něhož sdělila, že v červnu 2020 se nezúčastnila žádné aktivity. Při tomto jednání byla poučena, že její částka živobytí klesne na existenční

minimum. V období od března 2020 do května 2020, kdy byl v ČR vyhlášen nouzový stav, úřad práce stěžovatelce toleroval, že v tomto období neplnila aktivity v součinnosti s Úřadem práce ČR ani nedoložila žádné další možnosti uvedené v § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Stěžovatelce tedy byla částka živobytí ponechána ve výši životního minima v měsících duben 2020 až červen 2020. S tímto postupem z důvodu nouzového stavu úřad práce stěžovatelku náležitě seznámil při jejích návštěvách. V měsíci červnu 2020 odpadl důvod tolerance neplnění podmínek z důvodu vyhlášeného nouzového stavu. Stěžovatelka neprokázala snahu o zvýšení příjmu vlastní prací ani nesplnila žádnou z možností danou § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, a tudíž v červenci 2020 úřad práce snížil stěžovatelce dávku na živobytí, neboť zvýšení částky na živobytí stěžovatelce od měsíce července 2020 nenáleželo [stěžovatelka není ani osoba, na kterou by se § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi nevztahoval].

[17] Stěžovatelka namítla, že nebyla poučena o ukončení nouzového stavu a o tom, že už se nebude tolerovat nesplnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi. NSS k tomu uvádí, že bylo primárně na stěžovatelce, aby si střežila splnění podmínek pro zvýšenou dávku na živobytí. Tuto dávku pobírala dlouhodobě a jednotlivých podmínek, které musí splnit, si musela být vědoma. Stěžovatelka nemohla spoléhat na to, že jí bude i v každém dalším měsíci tolerováno nesplnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, a nebýt aktivní. Stěžovatelka se o situaci měla sama zajímat a případně zjistit, že nouzový stav už pominul. Povinností úřadu práce nebylo stěžovatelku informovat o této skutečnosti. Vstřícným krokem úřadu práce bylo právě to, že jí v dřívějších měsících toleroval nesplnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi. O tom jí vždy náležitě poučil a upozornil ji, že v dalším měsíci se splnění podmínek bude zkoumat znovu. Z toho také plynulo, že pokud stěžovatelka podmínky nesplní, bude jí dávka snížena na existenční minimum. Tyto skutečnosti plynou z obsahu správního spisu, jak přílehlavě uvedl krajský soud. Tvrzení stěžovatelky, že nebyla úřadem práce v uvedeném směru poučena, je nevěrohodné a nemá oporu ve správním spise. Záznamy byly sice podepsány jen pracovníkem úřadu práce, ale v nich popsany kontakt stěžovatelky s úřadem práce je zcela průkazný. Stěžovatelka totiž při těchto úkonech také dokládala příslušné listiny (např. v případě záznamů ze dnů 21. 4. a 22. 4. 2020 předložila účty za nákup propan-butanových lahví ze dnů 13. 3. 2020 a 31. 3. 2020). Nadto je třeba opětovně zdůraznit, že bylo především povinností stěžovatelky dbát na splnění podmínek pro zvýšenou dávku na živobytí (viz bod [17] tohoto rozsudku).

[18] Je také podstatné, že povinností úřadu práce je pouze zkoumat splnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi, a nikoli to, proč tyto podmínky stěžovatelka nesplnila. I když si byl úřad práce vědom toho, že stěžovatelka je zdravotně znevýhodněna, do posouzení toho, zda stěžovatelka splnila dané podmínky pro vyšší dávku živobytí, to nemohl promítnout. Shodně to platí k námitkám o pracovní rehabilitaci a veřejné službě.

[19] NSS podotýká, že složitá životní situace je brána v potaz v tom smyslu, že dávka na živobytí ve výši existenčního minima je stěžovatelce stále vyplácena i bez splnění podmínek podle § 24 odst. 1 písm. f) zákona o pomoci v hmotné nouzi.

pokračování

[20] V této věci nevyvstala žádná právní otázka, která by doposud nebyla judikaturou jednotně řešena, ani taková otázka, kterou by bylo třeba řešit odlišně. Krajský soud ani hrubě nepochybil při výkladu práva. NSS proto kasační stížnost odmítl pro nepřijatelnost (§ 104a s. ř. s.).

[21] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle úspěchu ve věci podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, čj. 8 As 287/2020-33, č. 4170/2021 Sb. NSS, body 51–53). Stěžovatelka úspěch neměla, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, který by jinak toto právo měl, žádné náklady nevznikly.

[22] Krajský soud v řízení o žalobě ustanovil stěžovatelce zástupce. Toto zastoupení pokračuje i v řízení o kasační stížnosti (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Odměnu a hotové výdaje ustanoveného zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. hradí stát. Advokátovi podle § 7 bodu 3, § 9 odst. 2, § 11 odst. 1 písm. d) a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), přiznává NSS odměnu za zastupování 1 000 Kč za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti), paušální náhradu hotových výdajů 300 Kč a DPH ve výši 21 %. Celková částka 1 573 Kč bude k rukám advokáta proplacena z účtu NSS do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. února 2024

Ondřej Mrákota
předseda senátu